

Posudek oponenta diplomové práce

Jméno diplomanta: Petr Koláček

Téma práce: Cenné papíry a zaknihované cenné papíry – změny po rekodifikaci

Rozsah práce: 54 stran (bez seznamu literatury a anotace)

Datum odevzdání práce: 8. 12. 2015

1. Aktuálnost tématu

S ohledem na rekodifikaci soukromého práva je téma práce (analýza změn právní úpravy cenných papírů a zaknihovaných cenných papírů) aktuální a vhodně zvolená.

2. Náročnost tématu

Autor se seznámil s platnou i dřívější právní úpravou. Seznámil se také s dostupnou odbornou literaturou a judikaturou. Při zpracování práce použil metodu analýzy právních předpisů a metodu komparace stávající a předchozí právní úpravy.

3. Kritéria hodnocení práce

Cílem práce je analýza rozdílů mezi stávající právní úpravou a předchozí úpravou, identifikace názorových odlišností v odborné literatuře a hledání vlastních řešení, zhodnocení rekodifikace a formulace návrhů, zda a do jaké míry by bylo vhodné některé záležitosti upravit odlišně (str. 6 – 7). Tyto cíle se autorovi podařilo v zásadě splnit.

Autor prokázal schopnost samostatné práce s prameny práva i s odbornou literaturou a na celé řadě míst diplomové práce (např. na str. 16, 17, 18, 24, 43, 53) uvádí i své vlastní závěry a názory.

Práce je rozdělena na pět kapitol (plus úvod a závěr). První kapitola je věnována pojmu cenného papíru. Druhá kapitola o funkcích cenných papírů je poněkud nadbytečná, protože nová právní úprava nemá žádný dopad na právní funkce (zprostředkování oběhu práv, legitimační a garanční funkce), ani na ekonomické funkce cenných papírů. Třetí kapitola pojednává o formách cenných papírů. Čtvrtá kapitola je věnována převodu cenných papírů a zaknihovaných cenných papírů.

Poslední kapitola obsahuje analýzu komisionářské smlouvy z hlediska převodů cenných papírů, resp. zaknihovaných cenných papírů. Je škoda, že se autor soustředil jen na komisionářskou smlouvu a neprovedl analýzu otázky, jakými smluvními typy upravenými v novém občanském zákoníku by bylo možné nahradit smluvní typy dříve upravené pro cenné papíry v zákoně o cenných papírech, protože toto byla jednou z hlavních otázek, které musela právní praxe řešit v oblasti cenných papírů v souvislosti s rekodifikací soukromého práva.

Autor využil dostupnou odbornou literaturu, přičemž se soustředil na několik monografií vydaných v posledních letech. Starší odbornou literaturu a judikaturu soudů využil jen v omezeném rozsahu. Zahraniční odbornou literaturu nevyužil vůbec. Ke zvýšení úrovně práce by bylo přispělo, pokud by u některých otázek porovnal platnou právní úpravu i s právní úpravou v zahraničí.

Autor se soustředil jen na některé otázky právní úpravy cenných papírů a zaknihovaných cenných papírů (zejm. na převod vlastnického práva a smluvní typ komisionářské smlouvy), zatímco jiné otázky zcela opomenul (např. problematiku zástavy cenných papírů, úschovy cenných papírů, nebo právní problematiku vícestupňových evidencí zaknihovaných cenných papírů).

Z hlediska formálního práce splňuje požadavky kladené na diplomové práce. Práce obsahuje jen zanedbatelný počet tiskových chyb (např. na str. 12, 26, 35). Z hlediska jazykového a stylistického je práce na velmi dobré úrovni a nelze ji nic vytýkat.

4. Další vyjádření k práci

Diskutabilní je tvrzení autora na str. 10, že zaknihovaný cenný papír není zachycen na hmotném substrátu, protože evidence zaknihovaných cenných papírů má hmotnou povahu.

Lze souhlasit se závěrem autora, že požadavek stejného druhu u zastupitelných cenných papírů je nadbytečný (str. 11), protože postačuje požadavek totožnosti práv.

Zajímavé jsou úvahy autora o výkladových problémech týkajících se zavedení dvou nových domněnek ohledně formy cenných papírů (str. 16 - 17).

Není jasné, co má autor na mysli tvrzením (str. 14), že občanský zákoník se u forem akcií odchyluje (akcie na majitele, akcie na doručitele) od ustálené terminologie (cenné papíry na doručitele, cenné papíry na řad). Tyto terminologické rozdíly jsou naopak dány ustáleností těchto pojmů v teorii i praxi.

Pochybné je tvrzení na str. 20, že při převodech cenných papírů se využívá dokumentární akreditiv a také tvrzení na str. 21, že na kapitálovém trhu jsou hojně využívány zápůjčky cenných papírů, resp. zaknihovaných cenných papírů.

Tvrzení na str. 21, že nový občanský zákoník neobsahuje pro smlouvy uzavírané ohledně cenných papírů zvláštní úpravu, není zcela přesné (viz např. smlouvu o úschově cenných papírů).

Diskutabilní je tvrzení autora na str. 23, že u zaknihovaných cenných papírů není možné zajistit, aby se o zákazu zcizení, pokud by byl sjednán jako věcné právo, třetí osoba dozvěděla – srov. k tomu pozastavení výkonu práva vlastníka nakládat s investičním nástrojem podle § 97 zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

Zajímavý je závěr autora na str. 29, že ustanovení § 1103 odst. 2 občanského zákoníku (o tom, že k převodu vlastnického práva k cennému papíru na jméno není nutné

předání cenného papíru) by se mělo vykládat *contra legem*, protože by jinak cenné papíry na jméno nesplňovaly definici cenného papíru podle § 514 občanského zákoníku.

Na str. 34 se uvádí, že majitel účtu zákazníků je povinen vést své zaknihované cenné papíry odděleně od těch, které jsou mu pouze svěřeny do úschovy jejich vlastníky. V ustanovení § 110 odst. 3 zákona o podnikání na kapitálovém trhu, na který se zde odkazuje, se o žádné úschově nemluví.

Lze souhlasit se závěrem autora na str. 43, kdy nesouhlasí s názorem, že podle nové právní úpravy vlastnické právo k věci nabude nejdříve komisionář a až následně jej převede na komitenta. Obzvláště v případě obchodování na kapitálových trzích to takto nefunguje a ani by nemohlo fungovat.

Zajímavý je návrh autora (str. 46), aby zákon výslovně upravil otázku samovstupu komisionáře, tj. jestli je samovstup možný bez dalšího nebo pouze na základě ujednání v komisionářské smlouvě.

V podkapitole 5.3 autor pojednává o odchýlení se od pokynu komitenta a nedodržení limitní ceny. Autor zde opomenul úpravu provádění pokynů při obchodování s cennými papíry podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu, která obecnou úpravu komisionářské smlouvy obsaženou v občanském zákoníku v tomto ohledu zásadním způsobem modifikuje (např. na str. 50 se nepřesně uvádí, že stávající právní úprava neobsahuje výslovné ustanovení o povinnosti komisionáře provádět pokyny ohledně cenných papírů za nejlepší cenu). Uvedené platí i pro podkapitolu 5.4, kde se pojednává o vyúčtování obchodů komisionářem.

5. Přípomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Na str. 9 autor ne zcela jasně vymezuje rozdíl mezi druhem a typem cenného papíru (dluhopis, jako druh cenného papír; prioritní a kmenové akcie jako jeden z druhů v rámci jednoho typu cenných papírů - akcií). V rámci obhajoby by proto mohl objasnit, co se považuje za druh cenného papíru a vysvětlit pojem, který sám použil – typ cenného papíru.

V rámci obhajoby by se autor mohl vyjádřit k otázce, jestli bylo vhodné legislativně oddělit od kategorie cenných papírů zaknihované cenné papíry.

Ustanovení § 525 odst. 1 občanského zákoníku¹ nelze považovat za definici zaknihovaného cenného papíru (na rozdíl od definice cenného papíru v § 514 občanského zákoníku²). Autor by v rámci obhajoby mohl uvést definici zaknihovaného cenného papíru.

Diskutabilní je tvrzení autora na str. 11, že „zaknihovaný cenný papír ovšem nelze s pouhým zaknihovaným právem ztotožňovat. Pokud by šlo pouze o toto právo, nebylo by potřeba hovořit o cenném papíru.“ Tento svůj závěr by mohl autor objasnit v rámci obhajoby.

¹ „Je-li cenný papír nahrazen zápisem do příslušné evidence a nelze-li jej převést jinak než změnou zápisu v této evidenci, jedná se o zaknihovaný cenný papír.”

² „Cenný papír je listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést.“

Autor na str. 38 uvádí, že častým způsobem nabytí či převodu cenného papíru či zaknihovaného cenného papíru je prostřednictvím komisionáře. V rámci obhajoby by autor mohl objasnit, proč je tomu tak.

Autor by mohl také objasnit své tvrzení na str. 39, že smlouva o správě cenných papírů, smlouva o uložení cenných papírů a smlouva o obhospodařování portfolia cenných papírů (které ale občanský zákoník nezná), mohou mít povahu komisionářské smlouvy.

6. Doporučení práce k obhajobě

I přes dílčí připomínky a výhrady lze konstatovat, že práce má dobrou úroveň. Vzhledem k tomu, že práce splňuje formální i obsahové požadavky kladené na diplomové práce, doporučuji ji k obhajobě.

7. Navržený klasifikační stupeň

Předběžně navržený klasifikační stupeň: 2.

V Praze dne: 14. 12. 2015

.....
JUDr. Štefan Elek, Ph.D., LL.M.